

Представата за Неновица според първа и втора глава на повестта “Маминото детенце” от Л. Каравелов

Теза: В първа и втора глава на повестта “Маминото детенце” портретната характеристика на Неновица, съчетана с наблюдение над мислите и речта и, дава ясна представа за нейното бездейно съществуване извън света на възрожденска България, за бездуховната и същност и житейски принципи. За да покаже отдалечаването на героинята от човешкото, писателят си служи с иронията и гротеската и така успява да дистанцира читателя от уродливия, безперспективен модел на живота и. Каравелов внушава, че чорбаджийката е опасен за обществото паразит, неспособен да възпита единственото си дете.

Изложение: Господарката на Неновия дом е физически отблъскваща жена: “Това нещо, което имало голямо сходство с ония двоеноги животни ..., които се отгояват за Коледа, е била чорбаджийката”. Сравнението, взето от животинския свят, говори за дебелината и примитивността на Неновица, която е загубила човешкия си облик. В описанието има елементи на гротеска.

Действията на чорбаджийката са осмислени от собствената и философия, градяща се максимата: “трябва да се внася, а не да се изнася”. Тази максима, усвоена от нея в детството и, е единствената устойчива опора на нейния вътрешен живот, единствената “ценност”, възпитана у нея от страна на семейството и. Неновица непрестанно е заета с дребни, прагматични мисли: “колко сол да тури на зелето, как трябва да се съхранят пресни яйцата, с какви способности де се изпроси още едно гърненце...” Житейските и принципи я представят, като изключително алчна, властна и повърхностна жена. С нескрита ирония Каравелов, характеризира героинята си. Пословичната спестовност на българите през възраждането е придобила карикатурен вид у чорбаджийката – изродила се е в скъперничество: “Добро би било да не плащаме на работниците. Всяка година би ни оставали по 10 000 гроша..... А нам всеки трябва да плаща...”. Бляновете на Неновица потвърждават нейната ограниченост и бездуховност. В мечтите и няма място за бъдещето на детето. Парите са най-скъпото за тази “знаменита жена” и макар да има голямо богатство, наследено от баща и, тя мечтае да намери пари или пръстен: “Ако аз да би намерила на пътят сто хиляди гроша, то би ги скрила и никому не би ги показала. Нека си седят закопани в градината...” Намереното богатство Неновица би сложила не в гърне, което струва пари, а в “дрипел”. Този факт разкрива крайната степен на нравственото опустошаване на героинята. Сякаш може да се направи паралел между душата и образа на гърнето, пълно с пари. В нейната мечта има нещо специфично, което я превръща по скоро в мечта за натрупване. Богатството което Неновица

притежава не се отразява чувствително на външния и вид - тя ходи “неопрана, несресана, неумита”. За сметка на това обаче парите и дават силата и оръжието, с което да се разпорежда с останалите хора. Житейската максима за трупане на пари, не може да бъде ценностен ориентир, който поставя смислена цел на един живот.

Във втора глава Каравелов допълва представата на Неновица с още ярки детайли. Чорбаджийското семейство блажено почива под крушата. Авторът сравнява въздишките на героинята с “издиханията на животни” или на калугери, които са преяли с боб и риба. Тук иронията на белетриста преминава в сарказъм. Неновица има “мазно тяло” и се поти така, че кара дори непретенциозния си съпруг да си “затъка” носа, сякаш героинята се разлага, разпада.

Речта на чорбаджиите е другият художествен похват, чрез който Каравелов очертава тяхната морална низост. Твърде малко са темите върху които могат да разговарят Нено и Неновица – най-често това са парите и удобствата за блажена почивка в лято и зима. В диалога активната страна е чорбаджийката. Съпругът с всичко се съгласява. Кратките, повтарящи се реплики говорят за умствената ограниченост на героите. Сполучливо използваната перифраза “Неновата половин душа” свидетелства за изключителната прилика между двамата съпрузи – чревоугодници, водещи бездеен живот, лишен от духовни стремежи. Диалогът потвърждава, че Неновица е алчна и ограничена жена. Чорбаджийката не разбира смисъла на свещения текст : “Поп Илия прочете в евангелието, че всяко дърво което не принася кестени, трябва да са отсеке и изгори...” Героинята прикрива стремежа си към изгода зад словата, изречени в евангелието. “Важните” разговори уморяват “двата съпруга” и те заспиват. Неновица е загубила своята женственост, отблъскваща е с физическата си външност: “... между двете алени устници на Неновица, които лежах по средата на две бели полушария, произходило нещо неопределено, което имало малко сходство с ония духала, с които си служат само калайджиите”. Сънят на чорбаджиите във време, когато всички са будни, ги характеризира като излишни хора – паразити. Чрез безделието си двамата господари са представени като личности, които са усвоили един недостоен за подражание начин на живот, осмян и отречен от хуманиста Каравелов.

Безнравствената същност на чорбаджийката се откроява особено ярко във възпитанието, което тя дава на Николчо. Неговата лъжа за случката с ратая се приема за истина и Неновица му осигурява своята безрезервна подкрепа: “Ела, мами, ела, сине! Каж ми, кой ти разкървави устата? Не плачи, сине!”. Позицията на майката е дълбоко погрешна и следствието от нея е, че синът и започва да лъже и мами, убеден, че винаги ще му се прощава. Пустотата в душата на Неновица изражда родителската любов, превръща я в нещо фалшиво – в глезене. Майката няма добродетели и не може да ги

възпита у наследника си. Това говори за педагогическо безсилие.

Липсата на нравствени устои и принципи у Неновица, Каравелов разкрива и със сцената в училището. “Нежната родителница” изисква от даскал Славе да не бие нейното дете, с аргумента, че “той е един на майка”. Тя не се интересува от процеса на обучение, няма за цел нейният син да получи добро образование, а гледа да му осигури безгрижие и безнаказаност. Думите и подчертават нейната представа, че щом ученикът е от богато семейство, а родителите му са първенци в града, то за наследника им трябва да се правят изключения. Повдигането на майчините вежди и бащината въздишка се оказват достатъчни за свикналия с подобна несправедливост даскал Слави.

Той усеща зад сладникавия глас на Неновица ясна заплаха и бърза да я убеди, че дори и без напомняне си знае, че чорбаджийските деца са привилегирани. Лицемерието и угодничеството на даскала, показват, че безнравствеността на чорбаджиите е зараза, която обхваща цялото общество и задушава прогресивното му развитие. Неновица ще плати висока цена за родителското си късогледство и безотговорност. Николчо усвоява отлично нейните “уроци”. Той отрано разбира, че като чорбаджийско дете може да гледа на другите отвисоко, прощава му се всяко прегрешение и не му се търси отговорност за нищо. Така чорбаджийката сама тласка Николчо към пороците.

В първа и втора глава на повестта “Маминото детенце” Любен Каравелов е успял да създаде ярка, разностранна представа за Неновица. Поставайки творческия си акцент върху физическата и духовна уродливост на чорбаджийката, писателят заявява своите граждански и нравствени позиции, за доброто и възвишеното в човешката душевност. Героинята е оригинален пример за обезмислянето на живота, когато в него основни принципи стават егоизмът, властта, парите.